

De har været overset, men nu vises

Franciska Clausen har allerede opnået en vis opmærksomhed de senere år, og nu er turen kommet til hendes kolleger, Elsa Thoresen og Rita Kernn-Larsen, der alt for længe har været overset.

TRINE ROSS

Kvindernes surrealisme. Franciska Clausen, Rita Kernn-Larsen og Elsa Thoresen. Kunstforeningen Gl. Strand, København. Til 20. januar 2019. Kan derefter ses på Kunstmuseet i Tønder fra 2. februar til 2. juni 2019

Rita Kernn-Larsen: Solo. Gl. Holtegaard, Holte. Til 13. januar 2019. Kan derefter ses på Kunsten i Aalborg fra 7. februar til 5. maj 2019

Surrealisme er ikke bare en stilretning, det var for de fleste surrealistere også en livsstil, hvor opgøret med borgerskabets normer havde en central placering. Og det var lige præcis, hvad unge, kvindelige kunstnere i 1920'erne og 30'erne havde brug for.

Elsa Thoresen kastede sig derfor ud i malerier, hvor de fabulerende, og til tider også erotiske eller humoristiske, motiver afslører et vist slægtskab med både René Magritte og Salvador Dalí. I 1937 maler hun således sin mand, surrealist Vilhelm Bjerke-Petersen, mens han maler et motiv midt i hendes eget landskab.

'Bjerke-Petersen maler' er på den ene side klassisk surrealisme og på den anden en højst personlig skildring af Thoresens nærmiljø, arbejdsforhold og fantasier. Alligevel er Thoresen gået godt og grundigt i glemmebogen, hvilket man nu forsøger at rette op på med udstillingen 'Kvindernes surrealisme' i Kunstforeningen Gl. Strand.

Knap så overset, og en hel del mindre surrealistisk i sit udtryk, er Franciska Clausen, men hendes værker er med på udstillingen alligevel. Og det skal der ikke lyde et ondt ord for, idet Clausen oftest er forrygende i sin viderebearbejdelse af den arbejds metode og det udtryk, hun først og fremmest lærte hos Fernand Léger.

Bidende kan Clausen også være, som når hun giver et maleri fra 1932, det år hun vendte hjem til Danmark fra Paris, titlen: 'De kolde skuldres land'. Den internationalt orienterede Clausen kom i klemme i Københavns kunstmiljø,

CIRKELSLAG. Rita Kernn-Larsen voksede op i Hillerød, og hendes tidligste tegninger havde Frederiksborg Slot som motiv. I kollagen 'Rita's Castle' er hun vendt tilbage til udgangspunktet. Foto: David Stjernholm

LAG PÅ LAG. Hverdag og drømme går op i en højere enhed i Elsa Thoresens 'Bjerke-Petersen maler', hvor hendes mand (maleren Vilhelm Bjerke-Petersen) udfører et maleri midt i hendes eget. Illustration: Elsa Thoresen/VISDA

men bed altså fra sig med et værk, der på mange måder peger mere tilbage på Léger og frem mod popkunsten, end det er surrealistisk.

Måske er det de petroleumsblå vægge i Kunstforeningen, der trækker tråde til

FAKTA

Surrealisme

Surrealisterne forsøger, med afsæt i Sigmund Freuds teorier om psyken, at frisætte underbevidstheden fra fornuften og lade drifter og poesi komme helt op til overfladen.

I 1924 får bevægelsen sit manifest med digteren André Bretons 'Les Manifestes surréalistes', der inspirerer både billedkunstnere, digtere og filmmagere.

popkunstnere som navnlig Roy Lichtenstein frem for mit indre øje. I alle tilfælde er det ikke en forbindelse, jeg før har bemærket, men som nu står temmelig tydeligt og trygler om at blive udforsket.

Det kommer dog ikke til at ske i denne omgang, hvor Thoresen og Clausen desuden har selskab af Rita Kernn-Larsen, som ved skæbnens ironi samtidig også præsenteres solo på Gl. Holtegaard. For det er ellers ikke megen opmærksomhed, der er blevet de kvindelige surrealistere til dels gennem årene.

MEN NU ER DER altså hele to udstillinger, og man bør bestemt unde sig selv at se dem begge, fordi man derved får et bredere og bedre billede af både kunstnerne og tiden.

Samtidig kan man så hygge sig med at genkende Kernn-Larsens motiver på kryds og tværs af udstillingerne, hvor Gl. Holtegaard for eksempel viser en skitse til 'Dans og kontradans', der har større dybde end det færdige værk på Gl. Strand.

Nu hænger skitsen også ualmindelig smukt på Gl. Holtegaard, hvor kunstneren Kirstine Roepstorff (f. 1972) har iscenesat Rita Kernn-Larsens 'Solo' både overraskende og fornemt. Desuden præsenteres man her for værker fra både før og efter Kernn-Larsens surrealistiske periode, som hun selv i et tv-interview, der vises på udstillingen, fortæller endte brat under Anden Verdenskrig.

I London oplevede hun nemlig bombardementer, der forvandlede byen til et surrealistisk landskab. Og sådan at se virkeligheden blive surrealistisk på værste vis sendte Kernn-Larsen i en anden retning som kunstner. Udstillingen følger hende gennem sydfranske landskabsstudier, over ren abstraktion og helt frem til kollager, der synes at slutte cirklen.

For det var kollagerne, sammenstillingerne af forskellige genstande, der var udgangspunktet, ikke bare for Rita Kernn-Larsen, men også hendes kolleger Elsa Thoresen og navnlig Franciska Clausen.

Samtidig er det her, Kernn-Larsen ligger tættest på det udtryk, som Kirstine Roepstorff i dag er blevet kendt for, om end det, naturligvis, er i en opdateret version.

trine.ross@pol.dk

danske kvindelige surrealistere frem

AFVIST. Franciska Clausen følte sig som en fremmed fugl i København efter et årti i Paris og skildrede kunstmiljøets lukkethed i flere værker, blandt andet her i 'De kolde skuldres land' fra 1932. Foto: Ole Akhøj/Kunstmuseet Brundlund Slot

BLÅ BØGER

Elsa Thoresen

Født 1906 i USA af norske forældre. Død 1994. Uddannet både i Oslo og på Académie des Beaux-arts i Bruxelles.

Gifter sig i 1935 med surrealisten Vilhelm Bjerke-Petersen og bosætter sig i København. Udstiller bl.a. på 'Exposition Internationale du Surréalisme' i Paris 1938, 'Surrealisme' i Raadhuspladsens Udstillingssal, 1940, og 'Linjen II' i 1948.

Ægteparret og deres to børn flygter under Anden Verdenskrig til Sverige. Thoresen rejser efter skilsmisse i 1953 tilbage til USA.

Franciska Clausen

Født 1899. Død 1986. Uddannet på flere kunsthøjskoler i Weimar og München samt på Kunstakademiet i København. Modtager privatundervisning hos Laszlo Moholy-Nagy og Alexander Archipenko, før hun i 1924 kommer på Fernand Légers Académie Moderne i Paris.

Er op gennem 1920'erne og frem til 1932, hvor hun af økonomiske grunde må vende tilbage til Danmark, en central figur i avantgarden. I Danmark ernærer hun sig som portrætmaler i Sønderjylland frem til 1950'erne, hvor hun igen, og med større bevågenhed, arbejder abstrakt. Udfører dog sideløbende portrætter af blandt andre dronning Margrethe.

Frem til 4. november viser Brundlund Slot, der har hovedsamlings af Clausens værker, Søren Behnckes soloudstilling, hvor en del værker går i direkte dialog med Franciska Clausens.

Rita Kernn-Larsen

Født 1904. Død 1996. Uddannet på bl.a. Kunstakademiet i København, som hun forlader for at rejse til Paris, hvor hun går på Fernand Légers Académie Moderne og møder sin kommende mand, Isak Grünberg.

Vender i 1934 tilbage til Danmark og bliver en del af de danske surrealistere. Bidrager blandt andet til udstillingerne 'kubisme = surrealisme' (Den Frie Udstillingsbygning, 1935) og 'Fantastic art, dada, surrealism', der i 1937 vises på MoMA i New York.

Flygter i 1938 med Grünberg til England, hvor hun samme år udstiller solo i Peggy Guggenheims galleri, Guggenheim Jeune, og bidrager til 'Exposition Internationale du Surréalisme' i Paris. Bosætter sig efter krigen i Sydfrankrig. Vender først tilbage til Danmark i 1992